

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

بسمه تعالی
امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۹

پاسفنامه مدارس قم

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

پایه :	۱	موضوع :	نحو ۱
تاریخ :	۸۹/۳/۲۲	ساعت :	۱۰/۳۰

نام کتاب: هدایه از الخاتمه فی التوابع تا آخر و کل کتاب صمدیه

یک سؤال تشریحی اختیاری است، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود - تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره دارد

تستی:

۱. کدام گزینه در مورد عمل صفت مشبَّه غلط است؟ ج ۲۰۳ و ۲۰۲/هدایه (ع: ۱: ۱)
- ☐ ا. «الحسن وجه» ممتنع می‌باشد
☐ ب. «الحسن الوجه» أحسن می‌باشد
☒ ج. «الحسن وجهه» قبیح می‌باشد
☐ د. «الحسن وجهه» حسن می‌باشد
۲. أفعال القلوب تدخل على المبتدأ والخبر ف..... أ ۲۴۲/هدایه (ع: ۱: ۱)
- ☒ ا. تنصبهما
☐ ب. ترفعهما
☐ ج. تنصب المبتدأ وترفع الخبر
☐ د. تنصب الخبر وترفع المبتدأ
۳. فإن كانت الإضافة إضافة إلى معمولها فلفظية ولا تفيد إلا..... د ۴۸۸/صمدیه (ع: ۱: ۱)
- ☐ ا. اسم المفعول - تخصيصاً
☐ ب. غير الصفة - تخصيصاً
☐ ج. اسم الفاعل - تنكيراً
☒ د. صفة - تخفيفاً
۴. کدام جمله درست است؟ ج ۵۸۹/صمدیه
- ☐ ا. «هل» برای استفهام از تصور است
☐ ب. «هل» برای استفهام از تصور و تصدیق است
☒ ج. «هل» تنها برای استفهام از تصدیق است
☐ د. «همزه» تنها برای استفهام از تصور است

تشریحی:

۱. آیا می‌توان از هریک از افعال «استخرج، حَمَرَ، عَرَجَ» اسم تفضیل ساخت؟ چرا؟ ۲۰۷/هدایه (ع: ۱: ۱)
- خیر؛ زیرا: ۱. استخرج: ثلاثی مجرد نیست. ۲. حَمَرَ: دلالت بر رنگ دارد. ۳. عرج: دلالت بر عیب دارد.

* وفعل الأمر يبنى على ما يجزم به مضارعه.

۲. ا. عبارت را توضیح دهید. ب. با توجه به عبارت کیفیت بنا را در صیغه‌های سوم، دهم و چهاردهم از فعل امر بنویسید.
- ا. علامت بناء در فعل امر همان علامت جزم در فعل مضارع است.
 ب. بناء در صیغه سوم و دهم به حذف نون، و در صیغه چهاردهم به سکون است.

۳. معنای حروفی را که زیر آنها خط کشیده شده است، بنویسید. ۲۶۰ و ۲۶۸ و ۲۷۳/هدایه

- ا. رمیت السهم عن القوس: ج. مجاوزه
 ب. سرت من البصرة إلى الكوفة: ج. ابتداء غایت
 ج. زيدٌ على السطح: ج. استعلاء
 د. ردف لـ كم: ج. زائده

۴. أ. حروف تحضیض را نام ببرید. ب. در صورتی که این حروف بر فعل ماضی یا مضارع داخل شوند چه معنایی می‌یابند؟
۳۰۶/هدایه (ع: د: ۱)

أ. حروف تحضیض عبارتند از: هلاً، ألا، لولا، لوما، ألا.

ب. در صورتی که بر فعل ماضی درآیند، به معنای ملامت کردن می‌باشند.
در صورتی که بر فعل مضارع درآیند، به معنای حث و تشویق بر فعل می‌باشند.

۵. نوع و اعراب جمله‌های معین شده را بنویسید. صمدیه (ع: ۱ د: ۲)

أ. قال انی عبدُ الله: ج. مفعول به و محلاً منصوب (۵۷۸)

ب. السلام علیَّ یومٍ ولدتُ: ج. مضاف الیه و محلاً مجرور (۵۷۹)

ج. إذا جئتِ اکرمتک: ج. جواب شرط غیر جازم و محلی از اعراب ندارد. (۵۸۶)

د. ان تقم اقم: ج. جواب شرط جازم و محلی از اعراب ندارد. (۵۸۶)

* الحالُ وهی الصفة المبینة للهیئة غیر نعت ویشترط تنکیرها والأغلبُ کونها منتقلة مشتقة مقارنة لعاملها. ۴۷۸/صمدیه (ع: ۱ د: ۳)

۶. أ. با توجه به متن، منظور از منتقله بودن حال را در مثال «جاء زیدٌ راکباً» بیان کنید. ب. نقش واژه‌های «منتقلة» و «مشتقة» را بنویسید.

أ. یعنی رکوب برای زید امری لازم و همیشگی نیست و هر لحظه‌ای ممکن است که او راکب نباشد.

ب. منتقلة، منصوب و خبر «کونها» و مشتقة، خبر دوم برای «کونها» می‌باشد.

۷. أ. عطف بیان را تعریف کنید. ب. چرا «الحارث» در جمله «یا زیدُ الحارثُ» نمی‌تواند بدل از «زید» باشد؟ ۵۳۴/صمدیه (ع: ۱ د: ۲)

أ. تابعی است که در توضیح دادن متبوعش، شبیه صفت است. (و در چهار مورد از ده مورد، از متبوعش تبعیت می‌کند).

ب. زیرا بدل در نیت تکرار عامل است؛ یعنی مقصود اصلی ما در بدل و مبدل منهُ، بدل (الحارث در مثال) است و گویا عامل که «یا» می‌باشد، بر آن داخل شده است و این ممتنع است؛ چون «یا» بر اسم الف و لام دار وارد نمی‌شود.

۸. دو مورد از موارد جواز عود ضمیر بر متأخر لفظی و رتبه‌ای را همراه با مثال بیان کنید. ۵۱۴ و ۵۱۵/صمدیه (ع: ۱ د: ۳)

أ. در باب تنازع، هنگامی که عمل به فعل دوم داده شود و فعل اول نیاز به ضمیر مرفوعی (فاعلی) داشته باشد: أکرمانی وأکرمتُ الزیدین.

ب. فاعل در باب «نعم» که بواسطه تمییز تفسیر شده است: نعم رجلاً زید.

ج. هنگامی که برای ضمیر غائب بدل آورده شود به صورت اسم ظاهر: ضربتُهُ زیداً.

د. ضمیر مجرور به «رب»: رَبُّهُ رجلاً

هـ. ضمیر شأن و قصه: هو الأسیرُ راکبٌ (یا) هی هندُ کریمه.

۹. مفعول له را تعریف کرده، شرائط نصب آن را بیان کنید. ۴۶۰

وهو المنصوب بفعلٍ فعلٍ لتحصیله أو حصوله نحو ضربته تأدیياً وقعدت عن الحرب جنباً ویشترط کونه مصدرأ متحدأ بعامله وقتاً وفاعلاً.